

شش ماه است شما و معاونتان را ندیده‌ایم

صفحه ۳

چشم‌انداز شکر در ۱۴۰۱

ابهمن دانایی |

صنعت قند و شکر در ایران یکی از قدیمی‌ترین صنایع به حساب می‌آید. نقشه راه کارخانه‌های تأسیس شده در این صنعت به لحاظ پراکندگی و جانمایی جغرافیایی نشان می‌دهد این کارخانه‌ها علاوه بر اینکه در شهرها و استان‌های مستعد تولید چغندر دایر شده‌اند یک نهاد توسعه‌ای نیز بوده‌اند. با تأسیس هر کارخانه در هر شهر و استان علاوه بر اینکه نیروی کار از میان مردم محلی استخدام می‌شدند که به افزایش مهارت فنی و رفتارهای اجتماعی کمک می‌شد. نیروهای مهندسی و مدیران نیز با رفت و آمد به منطقه کار توسعه دانش و تخصص را به نیروهای بومی انتقال می‌دادند. علاوه بر این ساخت راه برای انتقال چغندر به کارخانه و شکر به محل‌های مصرف به توسعه راه‌های روستایی منجر می‌شده است. صنعت قند و شکر در ایران با داستان‌ها و ماجراهای پرشماری روبه‌رو بوده است اما داستان دخالت تمام‌عیار همه دولت‌ها از زمان تأسیس نخستین کارخانه قند شاید تلخ‌ترین قسمت داستان پر فراز و فرود این صنعت بوده است. نیک می‌دانیم وقتی دولتی یا صدارعظمی یا وزیری می‌خواسته است خودی نشان دهد ارزان‌سازی شکر و فشار به کارخانه‌های قند یکی از ترندها بوده است. یکی دیگر از تلخی‌های صنعت قند از همان روزهای تأسیس نخستین کارخانه رقابت رانت‌جویانه شماری اندک از بازرگانان بوده و هست که دولت‌ها را فریب داده و با واردات شکر به قیمت ارزان و دامپینگ شده به تولید داخل آسیب می‌زدند. حالا و در آستانه سال ۱۴۰۱ و در شرایطی ویژه صنعت قند باید بدانند کدام چالش‌های بزرگ سرراش قرار دارند و باید با کدام برنامه‌ریزی‌های کارآمد بتوانند از تنگناها عبور کنند.

دوسناریوی کلان و بلا تکلیفی

در حالی که گفت‌وگوهای هسته‌ای ایران با غرب در مسیر سازگاری پیش می‌رفت در هفته سوم اسفند ناگهان نوار گفت‌وگوها پاره شد و تا روز ۲۲ اسفند هیچ اثری از اینکه مذاکرات از سر گرفته می‌شود دیده نمی‌شد. با توجه به اینکه علی شمخانی به درستی گفته است مذاکره هسته‌ای هر ساعت پیچیده‌تر می‌شود هیچ چیز قطعی نیست. یک سناریو این است که ایران نتواند با غرب در سال ۱۴۰۱ به صلح هسته‌ای برسد. در این صورت شرایط برای واردات با توجه به تنگنای ارزی و بالا بودن قیمت دلار همچنان تنگ خواهد بود و میزان واردات با توجه به میزان تولید داخل انجام می‌شود. در این شرایط احتمال اینکه دولت بتواند ارز مورد نیاز برای همه هزینه‌های ارزی را تأمین کند سخت است. سناریوی دیگر این است که ایران و غرب به صلح هسته‌ای برسند.

ادامه صفحات ۲ و ۳

این دستورها و محدودیت‌ها را لغو کنید

تصویب و اصلاح می‌کند، بر اجرای قانون نیز نظارت می‌کند. همچنین در کشورهای با نهادهای دموکراتیک، رسانه‌ها و نهادهای مدنی نیز دولت را زیر تیغ قرار می‌دهند تا نتواند خارج از اختیارات خود تصمیم اتخاذ و علیه گروه‌های اجتماعی و به منفعت دولت اقدامی کند.

متأسفانه نهاد دولت در ایران بر پایه‌ای دیگر شکل و ماهیت پیدا کرده است. دولت‌های ایران به دلیل اینکه به درآمدهای نفت دسترسی کامل دارند خود را از شهروندان بی‌نیاز دیده و به نهادهای مدنی و رسانه‌ها بی‌اعتنا هستند و شهروندان را نیز با دادن یارانه‌های زیان بار وابسته به خود کرده‌اند. نهاد دولت در ایران با این ویژگی‌ها و با توجه به اینکه فاقد ساختار حزبی است و از سوی گروه و طبقه خاصی پشتیبانی نمی‌شود به هیچ گروه اجتماعی نیز پاسخگو نیست و در مجادله با گروه‌های اجتماعی همیشه منفعت دولت را در صدر می‌نشانند. به این ترتیب که با استفاده از منابع نفتی به همه شهروندان یارانه می‌دهد و به اسم اینکه هوادار گروه‌های تهیدست و فقیر است بخش‌های گوناگون اقتصادی را زیر سلطه گرفته و اختیارات آنها را سلب کرده و آنها را در برابر شهروندان قرار می‌دهند.

ادامه در صفحه ۲

نهاد دولت پس از آن در جامعه‌های انسانی پدیدار و تأسیس شد که گروه‌های گوناگون اجتماعی و نیز شهروندانی پر شمار شده در جامعه‌ها توانایی حل و فصل اختلاف‌ها و تعارض منافع را از دست دادند و باید نهادی تأسیس می‌شد که با وضع قانون و نیز الزامی کردن اجرای قانون برای همه نهادها؛ این تعارض منافع را به سوی آشتی راهبری می‌کرد. پس از تأسیس نهاد دولت اما به مرور این نهاد قدرت را از دست گروه‌های اجتماعی گرفت و در دستان خود مستقر کرد آرام آرام تعارض گروه‌های اجتماعی دوگانه شد. به این معنی که علاوه بر اختلاف در میان گروه‌های اجتماعی حالا باید با نهاد دولت نیز که قدرت در اختیارش بود و بسته به اینکه از کدام گروه حمایت کند نیز مجادله کند. به همین دلیل بود که با پیشرفت جامعه‌ها و شناسایی راه‌های کاهش قدرت دولت، مجلس قانونگذاری نیز در کنار دولت مستقر شد که دولت را از قانونگذاری معاف کرده و تنها اجرای قانون برعهده‌اش باشد.

مجلس‌های قانونگذاری علاوه بر اینکه لایحه‌های مورد نیاز برای اداره امور که از سوی دولت ارائه می‌شود را

در صفحات دیگر می‌خوانید:

هشدار درباره واردات شکر

صفحه ۸

نگاهی به صنعت شکر در جهان و ایران

صفحه ۷

چشم‌انداز تولید، مصرف و تجارت شکر طی سال‌های ۲۰۱۷ تا ۲۰۲۶ بر اساس گزارش OECD و FAO

صفحه ۴

این دستورها و محدودیت‌ها را لغو کنید

ادامه از صفحه اول

این اتفاق در همه سال‌ها و از سوی دولت‌های گوناگون با مرام‌های سیاسی رخ داده است و هنوز ادامه دارد.

به کام دولت از جیب تولید

تجربه طولانی در تاریخ معاصر اقتصاد ایران نشان می‌دهد دولت‌ها برای ارزان نگه داشتن صوری قیمت‌ها و برای اینکه برای خود محبوبیت بخرند و شهروندان را به سوی خود جلب کنند از راهبرد شکست خورده و منسوخ قیمت‌گذاری دستوری استفاده می‌کنند. قیمت‌گذاری دستوری یعنی اینکه گروهی به نام کارشناس یا مدیر دولتی در اداره‌ها می‌نشینند و بدون توجه به جزئیات هر فعالیت اقتصادی که منجر به تولید هزاران محصول می‌شود با قلم و کاغذ قیمت تمام شده دلخواه را درمی‌آورند و میزانی سود تولید هم به آن اضافه می‌کنند و آن قیمت اداری را به تولیدکننده‌ها ابلاغ می‌کنند و آنها را موظف می‌کنند از دستور آنها اطاعت کنند. این راهبرد هرگز در ایران کامیاب نبوده است و جز رانت و فساد و بدکاری در تولید و توزیع و پدیدار شدن ترندهای عجیب کاربردی نداشته و هدف اصلی که کاهش یا تثبیت قیمت کالاهای زیر پوشش قیمت دستوری است نیز لحاظ نشده و به دست مصرف‌کننده نرسیده است. نکته عجیب‌تر این است که همین نهاد دولت که می‌خواهد ارزانی مصنوعی و غیرقابل تحقق را با اراده و زور قانون و مقررات و استفاده از اختیارات گسترده را از جیب تولیدکنندگان خصوصی تأمین کند و آنها را در منگنه قرار می‌دهد که باید مطابق دستور بفروشند و دیده شده است که برخی اوقات تولیدات را به ثمن بخش حراج می‌کند و نوآوری‌ها را از بین می‌برد و تولیدکنندگان را مسلوب‌الاختیار می‌کند تا با قیمت‌گذاری کالاهای و خدماتی که به صورت انحصاری در اختیار دارد را با افزایش قابل اعتنا در لایحه بودجه و به شکل‌های دیگر افزایش می‌دهد. به‌طور مثال در سال ۱۴۰۱ تولیدکنندگان با افزایش قابل اعتنا برای خرید انواع انرژی روبرو خواهند شد که دولت به صورت انحصاری می‌فروشد. علاوه بر این انواع خدمات اداری دولتی نیز با افزایش مواجه می‌شوند. نکته دیگر اینکه دولت برای این دستور خود هرگز نظر بخش خصوصی را نخواست است

زبان‌های محدودیت‌سازی

واقعیت این است که دولت‌ها به دلیل اینکه می‌آیند و می‌روند توانایی و تمایل برای برنامه‌های بلندمدت ندارند و تنها کاری که می‌کنند این است که منافع خود را حداکثر کرده و به شکل ظاهری رضایت کاذب درست کنند. به همین دلیل است که آنها توجه ندارند چرا در همه سال‌های پس از انقلاب هیچ سرمایه‌گذاری حاضر نشده است در صنعت قند و شکر سرمایه‌گذاری کند و کارخانه تازه‌ای راه نیفتاده است. در همین دوره کوتاهی که شکر از شمول قیمت‌گذاری اجباری بیرون آمد تمایل به سرمایه‌گذاری در این فعالیت نمود پیدا کرد و افراد و گروه‌هایی تشویق شدند با توجه به اینکه دلار آزاد مبنای واردات شده که با قیمت تمام شده داخلی قادر به رقابت نیست و دست برای نوآوری و آوردن کارخانه‌های تازه باز است در این بخش سرمایه‌گذاری کنند. بدیهی است با این تصمیم‌های آبی و هیجانی دولت‌ها، نمی‌توان به سرمایه‌گذاری در صنعت قند امیدوار بود. اکنون زمان مناسبی برای افزایش سرمایه‌گذاری در این فعالیت بود و می‌شد به‌طور قطع با بهره‌وری بیشتر از آب و خاک و زراعت علمی برای همیشه از واردات شکر خلاص شد. این ناکامی تاریخی ایران در افزایش ظرفیت کارخانه قند چغندری در یادهای می‌ماند. زبان دیگر قیمت‌گذاری دستوری و برگرداندن محصول شکر به صف کالاهای مشمول قیمت‌گذاری بی‌اعتمادی بیشتر به تصمیم‌های دولت و دل‌سرد شدن خانواده بزرگ صنعت است. امید است دولت سیزدهم با درک این ظرایف و دقایق در تصمیم خود برای ایجاد محدودیت در صنعت و اقتصاد شکر تجدیدنظر کند.

و ابلاغ کرده است و به تولیدکنندگان دستور داده است تا پایان ماه رمضان نباید قیمت‌ها را جابه‌جا کنند. در همین روزهای تازه سپری شده دولت برای افزایش مزدها با دست و دل‌بازی به منفعت نهادهای کارگری عمل کرده و تولید را زیر بار افزایش مزدها قرار داده است.

بدعهدی قانونی

یکی دیگر از محدودیت‌هایی که دولت سیزدهم برای تولید و به ویژه برخی از کالاها گذاشته است برگشت دادن نظام قیمت‌گذاری دولتی برای کالاها است. انجمن صنفی کارخانه‌های صنعت قند و شکر سال‌ها با دولت‌های گوناگون کلنجار رفتند تا این محصول را از شمول قیمت‌گذاری دستوری خارج کنند و بتوانند اختیارات لازم برای قیمت‌گذاری اقتصادی با توجه به تحولات سایر کالاها و نیز نهادهای تولید داشته باشند. دولت‌های ایران پس از سال‌ها مقاومت سرانجام در سال ۱۳۹۹ این منطق نیرومند را پذیرفتند و قبول کردند شکر از شمول قیمت‌گذاری دستوری و اداری خارج شود. با این همه اما دولت سیزدهم علاوه بر شکر چندین قلم کالای دیگر را از لیست یادشده خارج کرده و اکنون با عهدشکنی و نادیده گرفتن قانون و مقررات بار دیگر شکر را مشمول قیمت‌گذاری کرده‌اند. به نظر می‌رسد تنظیم بازار شکر به بهترین شکل می‌تواند بدون این کار نیز با همکاری دولت و بخش خصوصی و تولیدکنندگان داخلی انجام شود. عطف بامسابق کردن قانون یک اتفاق عجیب است و تعادل کارخانه‌ها را از نظر دخل و خرج به هم می‌زند.

چشم‌انداز شکر در ۱۴۰۱

نهادهای تولید

کردن وعده‌اش به شهروندان، فشار فوق‌العاده‌ای به تولیدکننده‌ها بیآورد. مجبور کردن کارخانه‌ها به اینکه باید قیمت فروش خود را بر روی کالاها سنجاق کنند از اختراعات دولت جدید است که بخشی از سناریوی بزرگ‌تر کنترل دستوری قیمت همه‌چیز است. در نخستین گام دولت با ایستادن پشت سر نهادهای کارگری مزدها را بیش از

دولت سیزدهم با وعده ارزان‌سازی کالاهای اساسی بر سرکار آمده است و رییس دولت و اعضای اصلی آن تأکید داشتند بیشتر گرانی‌ها و تورم موجود در اقتصاد به دلیل سوءمدیریت دولت‌های حسن روحانی بوده است. این وضعیت موجب شده است دولت آقای ریسی برای محقق

ادامه از صفحه اول

در این صورت تهدیدهایی وجود دارد که در بخش‌های بعدی این گزارش به آن اشاره خواهیم کرد. بنابراین یکی از تنگناهای بزرگ صنعت قند البته مثل همه فعالیت‌های اقتصادی در سال ۱۴۰۱ این است که اقتصاد در تحریم قرار می‌گیرد یا اینکه از شر تحریم‌ها خلاص خواهد شد.

شش ماه است شما و معاونتان را ندیده ایم

وزارت جهاد کشاورزی ایران بدون چون و چرا یکی از نهادهای بسیار با اهمیت در تنظیم زندگی میلیون ها دهقان و دامدار و مرغدار و باغدار ایرانی است که در پهنه سرزمین گسترده ایران در هزاران روستا و صدها شهر و هزاران واحد صنایع تبدیلی فعالیت می کنند تا آب و نان و گوشت و شیر و پنیر و شکر و چای ایرانیان را تولید کرده و به بازار بزرگ کالاهای کشاورزی و مصرف کنندگان برسانند. این گروه بزرگ از ایرانیان در هر بخش و در هر فعالیتی به ویژه در صنایع تبدیلی برای تسهیل امور خود و نیز برای اینکه دانش و تخصص و خواسته های خود را به شکل منسجم و کارآمد و کارشناسانه به دولت منتقل کنند از دیرباز تا امروز در تشکلهای صنفی - صنعتی خاص خود گردهم آمده اند تا از این نهادها برای گفت و گو و طرح مباحث و مشکلات نیز تأمین خواسته ها و کمک به وزارت جهاد کشاورزی بهره ببرند. با توجه به اینکه این تشکلهای دارای هیأت مدیره با تجربه و ورزیده و نیز اعضای توانا و درگیر متن و بطن فعالیتها هستند بدون تردید از مدیران دولتی که هر هشت سال یا کمتر با تغییرات دولت جابه جاشده و مناصب اجرایی را در اختیار می گیرند، اطلاعات کارشناسانه و تحلیل های عینی و نیز آمارهای دقیق تری دارند، همکاری با تشکلهای برای مدیران وزارت جهاد کشاورزی یک ضرورت و یک منفعت است. تجربه نشان داده است وزیران و معاونان وزارت جهاد کشاورزی که این نکته دقیق و ظریف را درک کرده و به این ضرورت اجتناب ناپذیر پی برده و با تشکلهای مناسب تعاملی برقرار کرده اند، در هنگامه ها و شرایط با آرامش بیشتری توانسته اند بر تنگناها غلبه کنند. برعکس آن گروه از وزیران و معاونان وزیران که به هر دلیل به این شناخت نرسیده و خود را بی نیاز از همکاری با تشکلهای می بینند با مسائل حل نشده روبرو شده و در وضعیت نامناسبی قرار می گیرند. به طور مثال می توان به برخورد ناکارشناسانه و از روی غرور دولت نهم با تشکلهای صنایع تبدیلی و کشاورزان یاد کرد که به واردات ۲,۵ میلیون تن شکر در یک سال زراعی منجر شد و صدها میلیون دلار ارزش گرانبها از کشور خارج شد و بازار شکر

نیز از تعادل خارج و کشاورزان به جای چغندر به سوی کشت سیب زمینی و سایر محصولات رفتند. نتیجه این رفتار ناکارشناسانه و تا اندازه قابل اعتنایی لجوجانه این شد که دولت از یک سو منابع ارزی بیشتری برای واردات شکر داد چون تولید چغندر سقوط کرده بود و از سوی دیگر مجبور شد سیب زمینی مازاد را با بدترین شکل توزیع کند. برعکس اما همکاری نزدیک وزارت کشاورزی در دولت یازدهم با تشکلهای این بخش بازار کشاورزی را در بخش های گوناگون تنظیم کرد و تولید شکر تا مرز خودکفایی افزایش یافت.

در تابستان امسال وهنگامی که رییس جمهور وزیر محترم کشاورزی را به مجلس معرفی کرد بسیاری از تشکلهای مرتبط با فعالیت های غذایی و کشاورزی که سابقه او را در مجلس به یاد داشتند و نیز سخنان او را در مراسم رأی اعتماد و پیش و پس از آن درباره اینکه هیچ گامی بدون همکاری و نظرخواهی از تشکلهای برداشته نخواهد شد مسرور و شاد شدند. با این همه، شوربخانه وزیر محترم کشاورزی به هر دلیل در انتخاب معاونان و رؤسای سازمان های بزرگ زیرمجموعه وزارتخانه همکاری را برگزیده است که گویا به همکاری با تشکلهای به عمد یا به سهو اعتنایی ندارند. یک دلیل ممکن است از تفکر ایدئولوژیک برخی از معاونان باشد که اصولاً باور ندارند که باید بخشی از قدرت را با نهادهای غیرخصوصی تقسیم کنند و بار خود را از نظر اجرایی سبک کنند و باور ندارند بخش خصوصی از مسیر تشکلهای می توانند باری از دوش دولت بردارند و یک دلیل ناممکن دیگر اینکه برخی از معاونان نیز شاید از سر فراموشی و شلوغ بودن پیرامونشان هنوز به این مسأله فکر نکرده اند.

جواب نامه را هم نمی دهید

چند روز پیش که مراسم تودیع و معرفی مدیرعامل شرکت بازرگانی دولتی برپا شد و به همین مناسبت مسؤولان برخی از تشکلهای که با این نهاد همکاری تنگاتنگ برای تنظیم بازار محصولات مهم غذایی دارند در این مراسم حضور داشتند، شماری از معاونان

وضعیت روز را تشریح کنند. واقعیت این است که مشکل یادشده و بیان شده از سوی مدیر محترم تشکل آرد و نان درد دل و گلایه بیشتر تشکلهای مرتبط با بخش کشاورزی است که هنوز موفق به دیدار معاونان مربوطه نشده اند و نمی دانند این انتظار تا چه زمانی ادامه دارد. دولت محترم و نیز وزیر محترم وزارت جهاد کشاورزی توجه داشته باشند لحاظ کردن دیدگاه تشکلهای در هر تصمیمی برای یک صنعت، حقوق قانونی تشکلهای است و بر اساس قانون موجود تصمیم گیری بدون درخواست ارایه نظر تشکلهای غیرقانونی است. علاوه بر این خرد و منطق حکم می کند مدیران دولتی از مشورت رایگان و کارشناسانه بخش خصوصی استفاده کند تا چالشها کمتر شده و با استفاده از رفتار تعاملی، بازارهای مواد غذایی به بهترین و کارآمدترین شکل مدیریت شوند. امید است وزیر محترم و نیز معاونان وزارت جهاد کشاورزی شش ماه گذشته را به مثابه دوره استقرار و دوره شناسایی تلقی کرده و در سالی که می آید درهای محل کار خود را بر روی تشکلهای باز کنند.

توانایی بنگاهها افزایش داده است که فشار بزرگی بر بنگاههای صنعتی از جمله صنعت قند و شکر است. از سوی دیگر دولت تعرفه های گاز برای کارخانه های صنعتی را برای سال آینده با افزایش شدیدی اعمال خواهد کرد. با توجه به اینکه صنعت قند یکی از صنایع با کاربری بالای گاز و سایر انرژیها است این قیمت گذاری دستوری نیز مزید بر علت خواهد شد تا قیمت تمام شده شکر با افزایش قابل اعتنا روبرو شود. واقعیت این است که دولت برای خودکفایی در

تولید گندم حاضر به پرداخت هر هزینه ای از جمله افزایش شدید قیمت تضمینی گندم هست. افزایش بالای قیمت تضمینی گندم، نسبت قیمتها با سایر محصولات را از تعادل خارج کرده و چغندرکاران را به سوی کشت گندم سوق می دهد. کارخانه های چغندری برای اینکه بتوانند به میزان کافی چغندر بخرند مجبورند به دولت پیشنهاد بدهند که قیمت تضمینی چغندر را افزایش بیشتری دهد و این نیز قیمت تمام شده را در مدار صعودی قرار می دهد.

قیمت گذاری دستوری محصول

همانطور که در شروع این مقاله آمد دخالت دولت در صنعت قند و شکر همزاد زاد و رشد این صنعت بوده است.

قیمت گذاری دستوری محصول کارخانه های قند و شکر که هر کدام شرایط خاص خود را دارند با هدفی کاملاً سیاسی و برای نشان دادن قدرت دولت در سال ۱۴۰۱ بیشتر از سالهای پیش است.

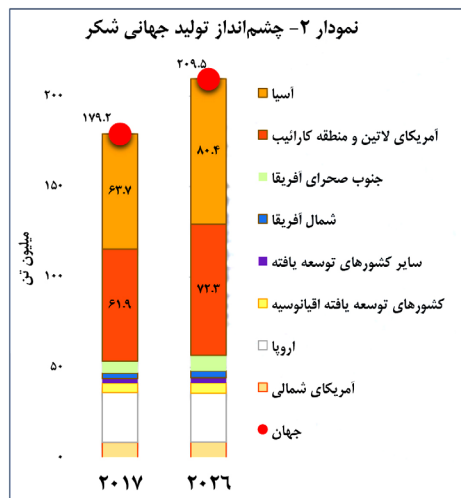

چشم انداز تولید، مصرف و تجارت شکر طی سال های ۲۰۱۷ تا ۲۰۲۶ بر اساس گزارش OECD و FAO

با وجود اینکه در فصل سوم سال ۲۰۱۷ به دلیل افزایش تقاضای واردات از سوی میانمار و سودان شکر سفید با افزایش قیمت مواجه شده، اما انتظار می رود در سال ۲۰۱۷ با لغو سهمیه شکر اتحادیه اروپا که اجازه صادرات بیشتر شکر سفید به بازار جهانی را می دهد، قیمت این محصول اندکی کاهش یابد. فشارهای قیمتی شکر سفید، تولیدکنندگان را تشویق به تغییر به سمت صادرات بیشتر شکر خام در مقابل شکر سفید می کند.

تولید شکر

با فرض مناسب بودن شرایط آب و هوایی، چشم انداز مثبتی برای عرضه شکر در ۱۰ سال آینده پیش بینی می شود. براساس اطلاعات آماری سازمان OECD و فائو، در سال ۲۰۱۷ تولید جهانی شکر معادل ۱۷۹ میلیون تن برآورد شده و انتظار می رود با متوسط رشد سالانه ۱٫۷ درصدی تا سال ۲۰۲۶ به حدود ۲۱۰ میلیون تن برسد.

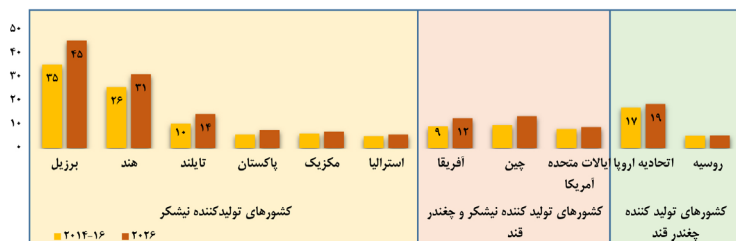

منبع: آمارهای FAO و OECD

مؤثرترین عامل در رشد تولید جهانی شکر طی دوره چشم انداز تولید جهانی شکر اندازه افزایش تولید این محصول در آسیا و امریکای لاتین و کارائیب خواهد بود. به طور کلی این دو منطقه بیشترین سهم از تولید جهانی شکر را در بردارند. در سال ۲۰۱۷ سهم آسیا از تولید جهانی شکر حدود ۳۵٫۵ درصد و سهم امریکای لاتین و کارائیب معادل ۳۴٫۵ درصد بوده و انتظار می رود تا سال ۲۰۲۶ این ترکیبها به ترتیب به ۳۸ درصد و ۳۴٫۵ درصد برسد (نمودار ۲)

بزرگترین تولیدکنندگان شکر در جهان برزیل، هند و تایلند هستند. نمودار ۳ میزان تولید شکر کشورهای عمده تولیدکننده را به تفکیک چغندر قند و نیشکر نشان می دهد. برزیل بزرگترین تولیدکننده و عرضه کننده شکر در جهان است که پس از سال ۲۰۱۵ از قیمت بالای این محصول سود بالایی نیز برده است. انتظار می رود طی افق چشم انداز، برزیل همچنان عامل مسلط در بازار جهانی شکر باشد و در صورت مساعد بودن شرایط آب و هوایی، میزان تولید آن در پایان افق چشم انداز افزایش یابد. پیش بینی می شود زیربخش های صنعت شکر در برزیل نیز با برطرف شدن مشکلاتی از قبیل شرایط آب و هوایی نامساعد و بحران های مالی در این کشور احیا شود.

نمودار ۳- بزرگترین کشورهای تولیدکننده شکر (میلیون تن)

منبع: آمارهای FAO و OECD

هند، تایلند و چین نیز به ترتیب سه کشور اول تولیدکننده شکر در آسیا هستند. انتظار می رود که در هند با توجه به تقاضای داخلی پایدار و گسترش تولید اتانول از نیشکر، تولید نیشکر در این کشور نیز بیشتر شود. پیش بینی می شود تولید شکر هند به ۳۱٫۱ میلیون تن در سال ۲۰۲۶ برسد. تایلند دومین تولیدکننده بزرگ شکر در منطقه است که از سال ۲۰۱۰ تولید خود را افزایش داده است؛ با این حال در سال های ۲۰۱۵ و ۲۰۱۶ با خشکسالی مواجه بوده که این امر میزان تولید این کشور را نیز تحت تأثیر قرار داده است. با در نظر گرفتن شرایط آب و هوایی مساعد، انتظار می رود تایلند موقعیت خود را در بازار حفظ کند؛ با اینکه میزان رشد تولید آن در دهه آتی نسبت به دهه گذشته کمتر خواهد بود. طی دهه آینده تولید شکر تایلند با رشد سالانه ۳ درصدی همراه خواهد بود؛ اگرچه تأثیر تصمیم تایلند در جهت سهمیه (یارانه) شکر در تایلند در پایان سال ۲۰۱۷ در این مرحله هنوز نامعلوم است. در چین نیز برخلاف هند و تایلند، صنعت شکر با هزینه های بالای نیروی کار، اندازه های کوچک مزارع، و بهره وری پایین مواجه است و گاهی اوقات حتی برای کشاورزان به صرفه است که کشت این محصول را با محصولی دیگر جایگزین کنند. با این وجود تولید شکر در این کشور طی افق چشم انداز با افزایش جزئی همراه خواهد بود.

پیش بینی:

* افزایش مازاد تولید شکر در جهان در سال ۲۰۲۶

* افزایش حجم تجارت شکر در جهان در سال ۲۰۲۶

* افزایش فاصله میان تولید و مصرف شکر در ایران در سال ۲۰۲۶

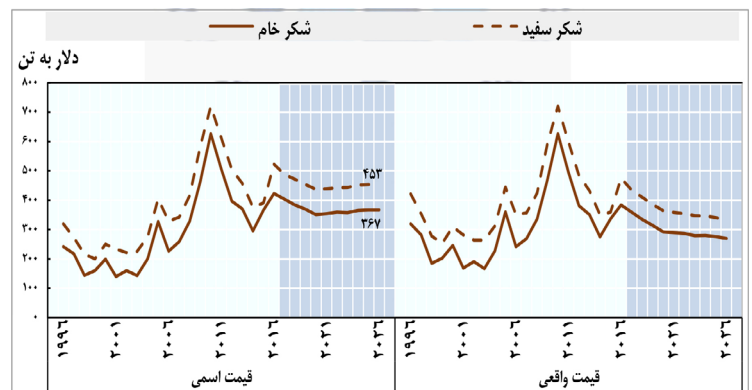
پس از ۵ سال متوالی مازاد جهانی تولید شکر، در سال ۲۰۱۵، تولید این محصول با کسری مواجه شد و با توجه به داده های اولیه این کسری در سال ۲۰۱۶ نیز ادامه یافته است. با این حال انتظار می رود از سال ۲۰۱۷ تا ۲۰۲۶ عرضه شکر بر تقاضای آن پیشی بگیرد و با مازاد عرضه روبه رو شود. کمبود عرضه جهانی شکر در سال های ۲۰۱۵ و ۲۰۱۶ تا حدودی می تواند ناشی از کاهش تولید آن در برخی کشورهای مهم صادرکننده این محصول، از جمله برزیل، تایلند و هند باشد. در مقایسه با سایر کالاها اساسی کشاورزی، قیمت بین المللی فعلی شکر نسبتاً بالا است، اما طبق پیش بینی ها انتظار می رود قیمت شکر برای چند سال آتی مقداری کاهش یابد. کاهش رشد جمعیت و تغییر نگرش مصرف کنندگان به احتمال زیاد می تواند رشد تقاضای شکر را در آینده کاهش دهد. بازار همچنان تحت تأثیر شوک های تولیدی، عوامل اقتصاد کلان و سیاست های داخلی خواهد بود که عملکرد بخش خرده فروشی شکر را شکل می دهد. تلاش هایی نیز برای آزادسازی بازار شکر در مناطق کلیدی تولید این محصول، از جمله اتحادیه اروپا (لغو سهمیه شکر از ۲۰۱۷ - این سهمیه شامل حداقلی برای کف قیمت، تعرفه های وارداتی و سهمیه تولید می شود) و هند صورت گرفته و همچنین انتظار می رود تایلند در واکنش به شکایات ارایه شده توسط برزیل در سازمان تجارت جهانی، برنامه های حمایتی خود برای صنعت شکر را اصلاح کند. براساس پیش بینی ها انتظار می رود در سال ۲۰۲۶، تولید و مصرف شکر ایران نسبت به سال ۲۰۱۷ با افزایش ۴۰۰ هزار تنی همراه باشد. پیش بینی می شود تولید شکر از ۱٫۷ میلیون تن در سال ۲۰۱۷ به ۲٫۱ میلیون تن در سال ۲۰۱۶ و میزان مصرف شکر ایران نیز از ۲۶ میلیون تن در سال ۲۰۱۷ به ۳ میلیون تن در سال ۲۰۲۶ برسد.

شکر از دو گیاه نیشکر و چغندر قند تهیه می شود. طی سال های اخیر شاهد کاهش تولید چغندر قند و افزایش تولید نیشکر بوده ایم. نیشکر به مراتب رقابتی تر و ارزان تر از چغندر قند است. چغندر قند، برخلاف نیشکر، به طور مستقیم به شکر تصفیه شده تبدیل می شود اما شکر خام تنها از نیشکر تولید می شود. شکر خام و شکر تصفیه شده دو محصول متفاوت هستند و هر دو در سراسر جهان معامله می شوند. کشورهای تولیدکننده چغندر قند شکر تصفیه شده صادر می کنند در حالی که کشورهای تولیدکننده نیشکر می توانند هم شکر خام و هم شکر تصفیه شده را صادر کنند. نیشکر عمدتاً در کشورهای در حال توسعه آفریقا، آسیا و امریکای جنوبی کشت می شود و همچنان محصول اصلی برای تولید شکر خواهد بود. سهم شکر تولید شده از چغندر قند تا سال ۲۰۲۶ کاهش خواهد یافت و از ۱۴ درصد در سال ۲۰۱۷ به ۱۲٫۹ درصد خواهد رسید. پیش بینی می شود که طی دهه آتی نیشکر حدود ۸۶ درصد از تولید جهانی شکر را به خود اختصاص دهد؛ اگرچه انتظار می رود در برخی از کشورها از جمله مصر، چین، اوکراین، اروپای شرقی و ترکیه تولید چغندر قند افزایش یابد.

قیمت شکر

براساس پیش بینی های FAO و OECD، در آغاز دوره چشم انداز (۲۰۱۷ تا ۲۰۲۶) قیمت های بین المللی شکر در سطح بالایی قرار خواهند داشت، با این حال پیش بینی می شود که پس از آن مقداری افت داشته باشد. انتظار می رود تا سال ۲۰۲۶ قیمت شکر بالاتر از متوسط اسمی دو دهه گذشته ثبت شود؛ اما به لحاظ حقیقی انتظار می رود قیمت واقعی شکر در سال ۲۰۲۶ در سطح پایین تری نسبت به متوسط دو دهه پیش قرار گیرد. در سال ۲۰۱۷ قیمت اسمی شکر خام و شکر سفید به ترتیب معادل ۴۰۳ و ۴۸۸ دلار بر هر تن برآورد شده و انتظار می رود تا سال ۲۰۲۶، قیمت اسمی شکر خام به ۳۶۷ دلار بر هر تن و قیمت اسمی شکر سفید به ۴۵۳ دلار بر هر تن برسد (نمودار ۱).

نمودار ۱- چشم انداز قیمت شکر سفید و شکر خام

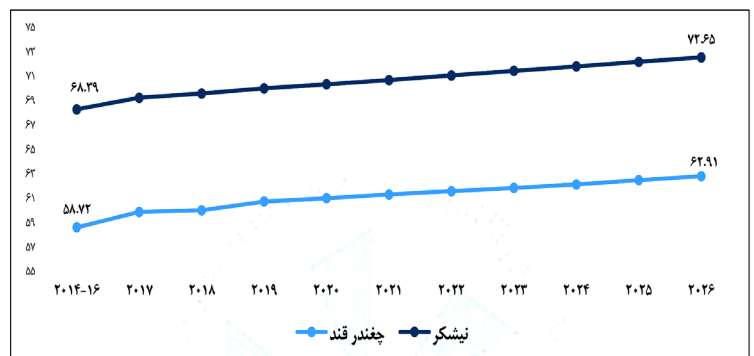
منبع: آمارهای FAO و OECD

راندمان در هکتار

همان‌گونه که در قسمت‌های قبلی اشاره شد، بر اساس پیش‌بینی‌های طی دهه آتی بخش عمده تولید شکر جهان به نیشکر اختصاص می‌یابد. نکته قابل توجه این است که پیش‌بینی می‌شود افزایش تولید نیشکر از دو محل بازدهی و توسعه سطح زیر کشت خواهد بود، در حالی که در مورد چغندر قند افزایش تولید ناشی از افزایش بازدهی و پیش‌بینی کاهش ۳ درصدی سطح زیر کشت خواهد بود. براساس آمارها، انتظار می‌رود طی افق چشم‌انداز، راندمان بازدهی تولید چغندر قند و نیشکر افزایش یابد. اگرچه همواره راندمان تولید نیشکر بالاتر از چغندر قند قرار دارد. در سال‌های ۲۰۱۴ تا ۲۰۱۶ به‌طور متوسط میزان راندمان تولید نیشکر معادل ۶۸،۴ تن بر هر هکتار بوده و انتظار می‌رود در سال ۲۰۲۶ به ۷۲،۷ تن بر هر هکتار برسد. همچنین متوسط میزان راندمان بر هکتار تولید چغندر قند در سال‌های ۲۰۱۴ تا ۲۰۱۶ حدود ۵۹ تن بر هر هکتار بوده که طبق پیش‌بینی‌ها در سال ۲۰۲۶ به حدود ۶۳ تن بر هر هکتار خواهد رسید.

نمودار ۴- راندمان در هکتار تولید نیشکر و چغندر قند در جهان - تن به هکتار

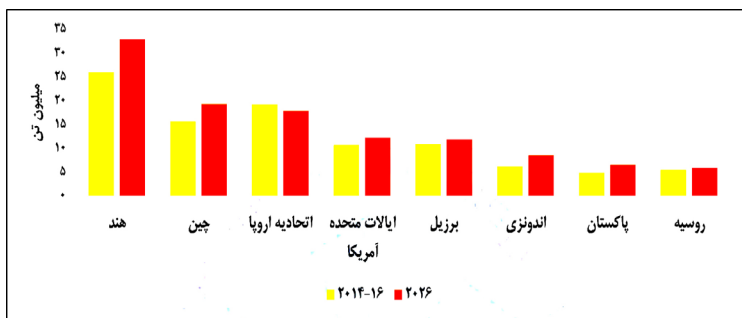

منبع: آمارهای OECD و FAO

بیشترین میزان مصرف شکر خام به قاره آسیا اختصاص دارد. براساس آمارها در سال ۲۰۱۷ سهمی معادل ۴۶۶ درصد از مصرف جهانی شکر خام مربوط به آسیا است و پس از آن اروپا و امریکای لاتین و منطقه به ترتیب سهم ۱۵،۹ درصدی و ۱۵،۷ درصدی را به خود اختصاص داده‌اند. با این حال طبق پیش‌بینی‌ها انتظار می‌رود تا سال ۲۰۲۶ سهم آسیا از مصرف جهانی شکر خام افزایش یافته و سهم اروپا و امریکای لاتین و منطقه کارائیب نیز کاهش یابد (سهم اروپا از مصرف جهانی شکر به ۱۳،۳ درصد کاهش خواهد یافت) (نمودار ۵)

سه کشور با بیشترین مصرف شکر در سال ۲۰۲۶ هندو چین و اتحادیه اروپا خواهند بود (نمودار ۶). در آسیا، هند و چین و اندونزی بیشترین افزایش در مصرف شکر را تجربه خواهند کرد. انتظار می‌رود مصرف شکر در اندونزی سریع‌تر از متوسط جهانی افزایش یابد که به دلیل افزایش درآمد سرانه و توسعه بخش‌های فرآوری و تولید مواد غذایی خواهد بود. در ارتباط با مصرف سرانه شکر نیز انتظار می‌رود بیشترین رشد مربوط به کشورهای بنگلادش، اندونزی و چین باشد. در قاره آفریقا نیز پیش‌بینی می‌شود بیشترین افزایش مصرف در مصر و چندین کشور جنوب صحرا آفریقا (هم در سطح کلی و سرانه) ثبت شود. در مقابل پیش‌بینی می‌شود بسیاری از کشورهای توسعه یافته با کاهش سطح مصرف سرانه شکر مواجه شوند. این افت در کشورهای اتحادیه اروپا قوی‌تر خواهد بود. اما در کشورهای روسیه و اوکراین نیز با توجه به اینکه همچنان شکر به عنوان کالایی اساسی محسوب می‌شود، افزایش سریعی در تقاضای شکر پیش‌بینی می‌شود.

نمودار ۶- بزرگ‌ترین کشورهای مصرف‌کننده شکر در سال ۲۰۲۹- میزان کل مصرف (میلیون تن)

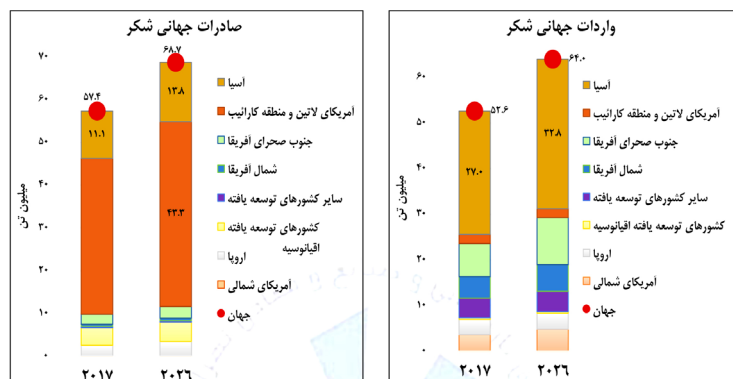

منبع: آمارهای OECD و FAO

تجارت شکر

طبق پیش‌بینی‌ها انتظار می‌رود طی دهه پیش رو، صادرات شکر بسیار متمرکز باقی بماند. در سال ۲۰۱۷ میزان صادرات جهان معادل ۵۷،۴ میلیون تن و میزان واردات آن معادل ۵۲،۶ میلیون تن برآورد شده است. انتظار می‌رود میزان صادرات و واردات جهانی شکر در سال ۲۰۱۶ به ترتیب به ۶۸،۷ میلیون تن و به ۶۴ میلیون تن برسد. بیشترین صادرات جهان در سال ۲۰۲۶ به منطقه امریکای لاتین و کارائیب اختصاص خواهد داشت (با سهم ۶۳ درصد) و پس از آن آسیا با سهمی ۲۰،۱ درصدی در رده بعدی مناطق صادرکننده شکر جهان قرار خواهد گرفت. بیشترین واردات شکر در سال ۲۰۲۶ نیز مربوط به قاره آسیا (با سهم ۵۱ درصدی) خواهد بود (نمودار ۷)

نمودار ۷- چشم‌انداز صادرات و واردات جهانی شکر در سال‌های ۲۰۱۷ و ۲۰۲۶

منبع: آمارهای OECD و FAO

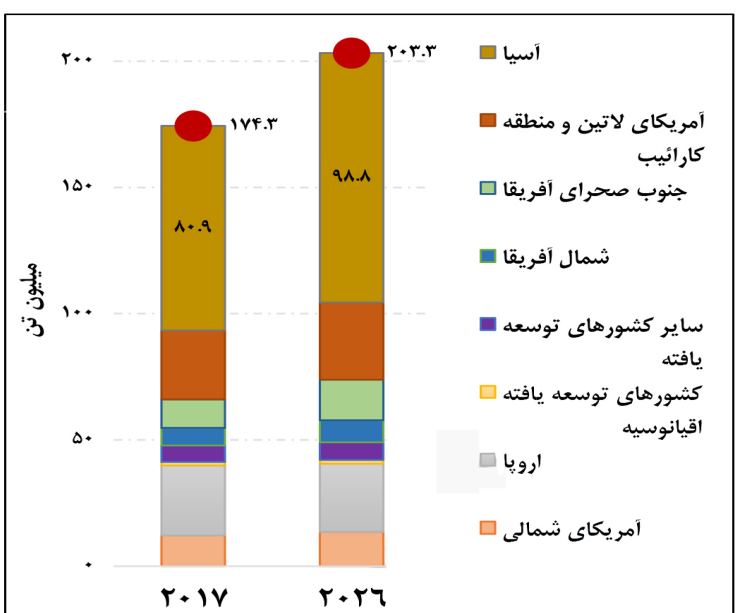
طبق آمارها، پیش‌بینی می‌شود برزیل همچنان جایگاه خود به عنوان بزرگ‌ترین صادرکننده شکر در جهان را حفظ کند و انتظار می‌رود صادرات این کشور طی افق چشم‌انداز با افزایش نیز همراه باشد. در سال ۲۰۲۶ پیش‌بینی می‌شود صادرات برزیل سهمی معادل ۴۸ درصد از صادرات جهان را به خود اختصاص دهد. در تایلند (به عنوان دومین صادرکننده بزرگ جهان)، انتظار می‌رود صادرات با افزایش ۳،۲ میلیون تنی همراه باشد که این افزایش ناشی از رشد پایدار تولید و صادرات خواهد بود. به‌طور مشابه در استرالیا پیش‌بینی می‌شود، افزایش سرمایه‌گذاری در صنعت آبیاری، توسعه سطح کشت نیشکر و ظرفیت تولید به افزایش صادرات در میان مدت بیانجامد (نمودار ۸).

مصرف شکر

با توجه به پیش‌بینی‌ها، انتظار می‌رود مصرف جهانی شکر طی افق چشم‌انداز با رشد سالانه ۱،۷۵ درصدی که نسبت به دهه گذشته در سطح پایین‌تری قرار دارد در سال ۲۰۲۶ به ۲۰۳ میلیون تن برسد. این امر تحت تأثیر کاهش جزئی رشد جمعیتی و کندی رشد اقتصادی جهان قرار دارد. تغییرات جمعیتی، رشد درآمدها و افزایش جمعیت شهری منجر به رشد مصرف محصولات فرآوری شده، شیرینی‌جات‌ها و نوشیدنی‌های شیرین شده است. طی دوره چشم‌انداز انتظار می‌رود متوسط سطح مصرف سرانه شکر افزایش یابد. مصرف سرانه شکر در سال ۲۰۱۷ معادل ۲۳،۱۸ کیلوگرم به ازای هر نفر برآورد شده و انتظار می‌رود در سال ۲۰۲۶ به ۲۴،۷۳ کیلوگرم به ازای هر نفر برسد.

نگرانی‌های ناشی از اثرات مصرف بیش از اندازه شکر بر سلامت منجر شده برخی کشورها به منظور کاهش مصرف این محصولات، مالیات‌هایی را بر نوشیدنی‌های شیرین اعمال کنند. بر این اساس طی دهه آینده برای مصرف کشورهای توسعه یافته رشدی پیش‌بینی نمی‌شود. با این حال، تقاضای شکر در کشورهای در حال توسعه به رشد سریع خود ادامه می‌دهد که این امر نیز در وهله اول ناشی از افزایش درآمدها، شهرنشینی و جمعیت در حال رشد است؛ البته باید در نظر گرفت که با این وجود تفاوت‌هایی بین کشورها وجود دارد. مصرف سرانه شکر در مناطق شهرنشین کشورهای آفریقایی و آسیایی در گذشته پایین بوده و چشم‌انداز رشد آنها نسبت به سایر مناطق بالاست.

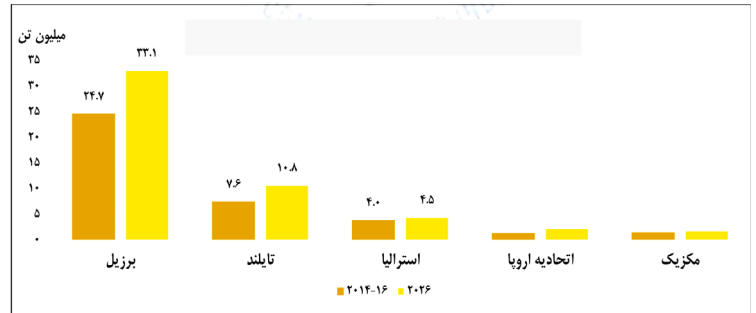
نمودار ۵- چشم‌انداز جهانی مصرف شکر

منبع: آمارهای OECD و FAO

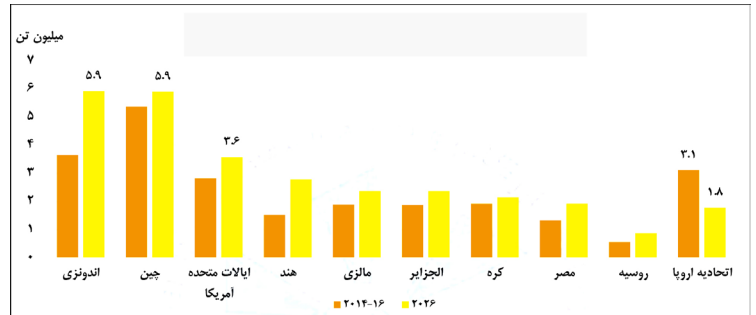
نمودار ۸- بزرگ‌ترین صادرکنندگان جهانی شکر در سال ۲۰۲۹

منبع: آمارهای OECD و FAO

بر اساس پیش‌بینی‌ها واردات جهانی شکر نسبت به صادرات آن پراکنده‌تر خواهد بود، از این نظر که کشورهای بیشتری به واردات این کالا مبادرت می‌ورزند. بر اساس آمارها، آسیا و اقیانوسیه و آفریقا بیشترین رشد را در تقاضای وارداتی شکر تجربه خواهند کرد. به‌طور متوسط طی سال‌های ۲۰۱۴ تا ۲۰۱۶، چین و اندونزی واردکنندگان پیشرو شکر در جهان بوده‌اند و اتحادیه اروپا در رده پس از آنها قرار داشته است. در عین حال انتظار می‌رود طی افق چشم‌انداز چین و اندونزی و ایالات متحده آمریکا واردکنندگان عمده این محصول باشند (نمودار ۹).

نمودار ۹- بزرگ‌ترین واردکنندگان جهانی شکر در سال ۲۰۲۹

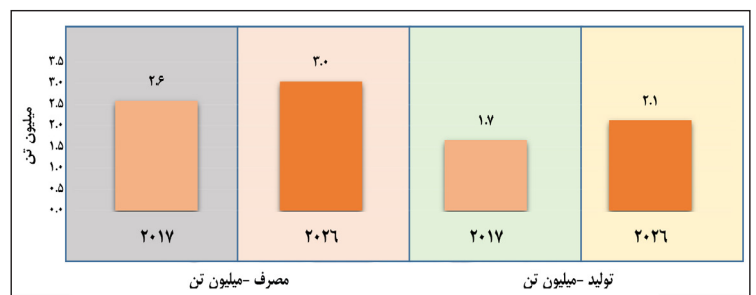

منبع: آمارهای OECD و FAO

وضعیت شکر در ایران

بر اساس آمارهای OECD و FAO پیش‌بینی می‌شود میزان تولید شکر ایران از ۱.۷ میلیون تن در سال ۲۰۱۷ (با سهم ۰.۹ درصد از تولید جهانی) به ۲.۱ میلیون تن در سال ۲۰۲۶ (با سهم یک درصد) برسد. طبق پیش‌بینی‌ها، میزان مصرف ایران در این محصول نیز افزایش یافته و از ۲.۶ میلیون تن در سال ۲۰۱۷ به ۳ میلیون تن در سال ۲۰۲۶ خواهد رسید.

نمودار ۱۰- وضعیت تولید، مصرف، صادرات و واردات شکر ایران

منبع: آمارهای OECD و FAO است

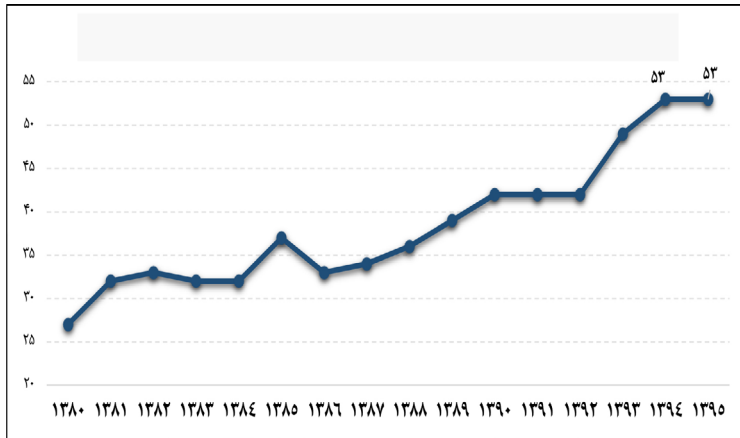
جدول ۱ ارزش و مقدار صادرات ایران از شکر خام و شکر تصفیه شده را طی سال‌های ۱۳۹۰ تا ۴ ماه نخست سال ۱۳۹۶ نشان می‌دهد. بر اساس آمارها، طی این سال‌ها شکر تصفیه شده نسبت به شکر خام، سهمی بیشتر از صادرات ایران را به خود نسبت داده است؛ حتی در برخی سال‌ها ایران هیچ صادراتی از شکر خام نداشته است. این در حالی است که در بخش واردات، شکر خام نسبت به شکر تصفیه شده سهمی بالاتر داشته است.

جدول ۱- صادرات و واردات شکر خام و شکر تصفیه شده ایران در سال‌های ۱۳۹۰ تا ۴ ماه نخست ۱۳۹۶

سال	صادرات		واردات	
	شکر خام (میلیون دلار)	شکر تصفیه شده (سفید) (میلیون دلار)	شکر خام (میلیون دلار)	شکر تصفیه شده (سفید) (میلیون دلار)
۱۳۹۰	۰	۵۵.۱۶	۱۲۲۸.۳۹	۷۵۲.۱۱
۱۳۹۱	۰	۷۳.۹۰	۱۰۷۱.۷۰	۱۰۷۱.۷۰
۱۳۹۲	۰	۷۱.۲۳	۱۵۷۸.۷۸	۸۳۳.۱۹
۱۳۹۳	۱.۸۵	۴۴.۹۲	۸۲۳.۵۰	۳۷۹.۹۴
۱۳۹۴	۰.۷۷	۲۴.۹۵	۴۷۴.۹۰	۴۷.۷۶
۱۳۹۵	۲.۳	۱.۴۷	۳۱۷.۸۷	۴.۳۵
۴ ماهه ۱۳۹۶	۰.۰۲	۱.۹۷	۵۵۳	۲۷۸

بر اساس آمارهای منتشر شده توسط انجمن صنفی کارخانه‌های قند و شکر ایران، راندمان تولید شکر در ایران ۵۳ تن در هر هکتار است. همانطور که در قسمت‌های قبلی اشاره شد، آخرین آمارها نشان می‌دهد بازدهی تولید شکر در جهان از نیشکر حدود ۷۳ تن و از چغندر قند حدود ۶۳ تن به ازای هر هکتار است که از راندمان تولید در ایران به مراتب بالاتر است؛ هر چند در سال‌های ۱۳۹۴ و ۱۳۹۵ راندمان تولید در مقایسه با سال‌های قبل افزایش یافته است (نمودار ۱۱).

نمودار ۱۱- راندمان در هکتار تولید شکر در ایران طی سال‌های ۱۳۸۰ تا ۱۳۹۰ (تن به هکتار)

منبع: انجمن صنفی کارخانه‌های قند و شکر ایران

مقایسه نرخ حقوق ورودی شکر در ایران و برخی کشورهای منتخب

طی دو تا سه دهه گذشته، نرخ حقوق ورودی شکر در ایران دستخوش تغییرات بسیاری قرار گرفته است. طبق آمارهای انجمن صنفی کارخانجات قند و شکر ایران، در آغاز دهه ۸۰ تعرفه واردات شکر خام ۱۰۰ درصد و تعرفه واردات شکر سفید ۱۵۰ درصد تعیین شده بود؛ پس از آن تقریباً هر سال این نرخ با تغییر همراه بوده و در برخی سال‌ها نرخ حقوق ورودی شکر خام حتی به ۴ درصد و نرخ حقوق ورودی شکر سفید نیز به ۱۰ درصد رسید. با این حال طبق آخرین مصوبه دولت در ارتباط با تغییرات تعرفه‌ای (مربوط به ۱۳۹۵/۱/۱) نرخ حقوق ورودی شکر خام در ایران معادل ۲۶ درصد و نرخ حقوق ورودی شکر سفید معادل ۵۵ درصد است.

با نگاهی به نرخ حقوق ورودی در کشورهای بزرگ تولیدکننده شکر، مشاهده می‌شود که اکثر این کشورها حمایت‌های تعرفه‌ای بالایی نسبت به واردات شکر خود قائل شده‌اند. بر اساس آمارهای سازمان تجارت جهانی، نرخ تعرفه شکر در هند ۶۰ درصد، در چین ۵۰ درصد، در تایلند ۹۴ درصد و در برزیل ۱۶ درصد است (جدول ۲).

جدول ۲- نرخ حقوق ورودی شکر در ایران و برخی کشورهای منتخب

کشور	سال	شکر خام (درصد)	شکر سفید (درصد)
ایران	۲۰۱۷	۲۶	۵۵
هند	۲۰۱۶	۶۰	۶۰
چین	۲۰۱۵	۵۰	۵۰
برزیل	۲۰۱۶	۱۶	۱۶
تایلند	۲۰۱۵	۹۴	۹۴

منبع: سازمان تجارت جهانی

اصلاحات سیاستی در صنعت شکر

طبق پیش‌بینی‌ها انتظار می‌رود با توجه به حذف سیاست‌های حمایتی شکر در برخی از بازارها، نوسانهای قیمت شکر طی دوره چشم‌انداز نیز کاهش یابد. در طرف عرضه، اتحادیه اروپا سیستم سهمیه شکر خود را در اکتبر ۲۰۱۷ لغو می‌کند، در عین حال انتظار می‌رود تایلند نیز سهمیه تولید و مکانیزم حمایتی قیمتی خود را تا پایان سال ۲۰۱۷ حذف کند. هند در سال ۲۰۱۳ برای مقابله با تکرار چرخه‌های تولیدی، سیاست‌هایی را برای بازار شکر خود معرفی کرد.

همچنین انتظار می‌رود اصلاحات طرف تقاضا نیز با کاهش برنامه‌های پاران مصرف شکر به دلیل فشارهای بودجه‌ای، انجام شود (مالزی، مصر و مراکش). به‌علاوه انتظار می‌رود در برخی بازارها تقاضا برای شکر نیز از طریق معرفی مالیات شکر در نوشیدنی‌های شیرین شده با شکر تحت تأثیر قرار گیرد (آفریقای جنوبی، مکزیک و تایلند).

اصلاحات سیاستی اخیر هند در ارتباط با شکر باعث ثبات بیشتر قیمت‌های پرداختی به کشاورزان شده است (به عنوان مثال از کارخانه‌های شکر در خواست می‌شود که «قیمت‌های توصیه ای دولت» را به کشاورزان نیشکر پرداخت کنند همچنین محدودیت‌های بازاریابی برای کارخانه‌های شکر نیز رفع شده است. آخرین سیاست حمایتی برای صنعت تولید اتانول از ملاس نیز انگیزه‌هایی را برای افزایش تولید نیشکر و ظرفیت‌های فرآوری آن ایجاد کرده است.

فدراسیون روسیه که به دنبال دستیابی به خودکفایی در تولید شکر است همچنان از طریق اتخاذ موانع بالای تعرفه‌ای به حمایت خود از این صنعت ادامه خواهد داد.

نگاهی به صنعت شکر در جهان و ایران

روند تغییرات قیمت شکر جهانی

در نمودار ۶ روند تغییرات قیمت شکر خام نیویورک نشان داده شده است. در اوایل سال ۲۰۲۰ میلادی با شروع بحران کرونا و کاهش تقاضا، قیمت جهانی شکر از محدوده ۳۴۸ دلار به ازای هر تن تا محدوده ۲۰۰ دلار کاهش پیدا کرد. با بهبود تدریجی سطح تقاضا، قیمت این محصول یک رالی صعودی را آغاز کرد و توانست تمام افت قیمتی ناشی از شیوع ویروس کرونا را جبران کند. در سال ۲۰۲۱ میلادی قیمت شکر از حدود ۳۴۱ دلار در هر تن در ابتدای سال، به حدود ۴۲۷ دلار در اواخر ماه اکتبر افزایش پیدا کرده است. این افزایش قیمت محصول در نتیجه دو دلیل عمده صورت گرفته است:

۱- در حالی که انتظار می رفت در سال های ۲۰۲۱ تا ۲۰۲۲ میلادی، تولید در کشور برزیل به عنوان بزرگترین تولیدکننده و صادرکننده در جهان، افزایش پیدا کند؛ اما با توجه به وقوع خشکسالی میزان آن با کاهش مواجه شد. به گونه ای که در برخی مناطق این کشور، میزان تولید معادل حدود ۶۰ درصد از تولید سال ۲۰۲۰ میلادی بوده است. لازم به ذکر است که افت سطح تولید در برزیل به سود کشور هند تمام شده است.

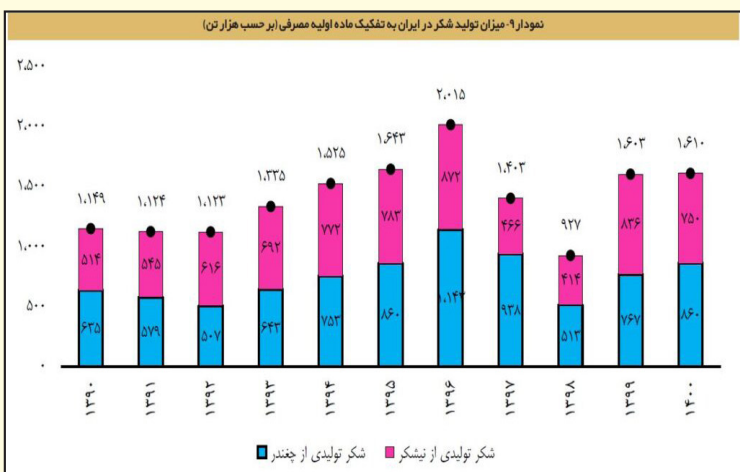
۲- مشکلات لجستیکی مانند افزایش کرایه کشتی ها، کمبود کانتینر و همچنین بسته شدن بندرها؛ انتظار می رود رشد قیمت جهانی شکر در سال بعد نیز ادامه پیدا کند. میزان شکر خام در دسترس برای صادرات، در فصل چهارم ۲۰۲۱ میلادی، کاهش پیدا خواهد کرد. انتظار می رود میزان کمبود شکر تا پایان ۲۰۲۱ میلادی به رقم یک میلیون تن برسد اما تا پایان ماه سپتامبر ۲۰۲۲، میزان کسری کاهش پیدا خواهد کرد.

نگاهی به وضعیت تولید و تقاضای شکر در ایران

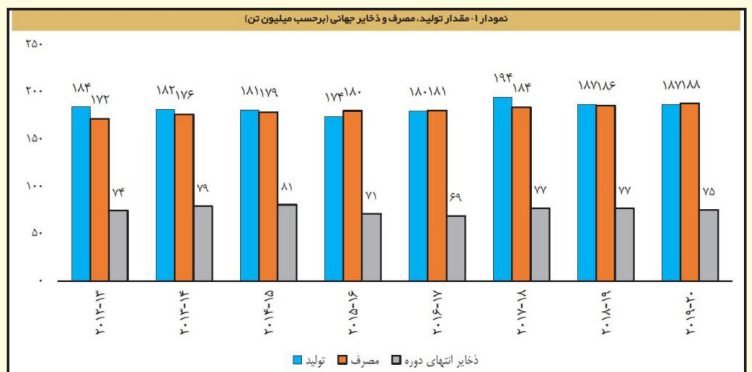
ایران یکی از هفت کشور جهان است که از نظر تنوع اقلیمی و عرض جغرافیایی، از شرایط تولید شکر از هر ۲ محصول چغندر قند و نیشکر برخوردار است؛ اما برخلاف آمار جهانی سهم تولید شکر با پایه چغندر قند نسبت به نیشکر بیشتر است و در حدود ۶۰ درصد از شکر تولیدی در ایران، از فرآوری چغندر حاصل می شود. از نظر تکنولوژی، صنعت شکر در کشور وضعیت خوبی قرار ندارد. در ایران مجموعاً ۳۵ کارخانه تولید شکر چغندری و ۹ کارخانه شکر نیشکری تأسیس شده است که از این آمار، تنها ۳۶ کارخانه فعال هستند.

نیاز سالانه کشور به مصرف شکر حدود ۲ تا ۵/۲ میلیون تن می باشد که مقدار تولید سالانه در حدود ۶/۱ میلیون تن است. با توجه به اینکه ظرفیت تولید بهاره شکر با پایه چغندر قند ۱ میلیون تن و ظرفیت تولید شکر با پایه نیشکر نیز بین ۹/۰ تا ۱ میلیون تن است، کسری تولید شکر از طریق کشت پاییزه و واردات تأمین می شود. کشت بهاره چغندر قند از اوایل اسفند تا اردیبهشت ماه صورت می گیرد و زمان برداشت آن نیز از اواخر شهریور تا پایان آذرماه است. عیار چغندر حاصل بین ۱۶ تا ۲۰ درصد است. کشت پاییزه چغندر از اواخر شهریورماه تا اوایل آذرماه انجام می شود و دوره برداشت آن از اواخر فروردین تا اواخر خردادماه است. همچنین عیار چغندر قند پاییزه بین ۱۴ تا ۱۶ درصد است. در سال زراعی ۱۳۹۹-۱۴۰۰ سطح زیر کشت چغندر قند بهاره در کشور بیش از ۱۰۰ هزار هکتار و سطح زیر کشت چغندر قند پاییزه بیش از ۲۰ هزار هکتار بوده است.

در نمودار ۹ مقدار تولید شکر در ایران به تفکیک ماده اولیه نشان داده شده است. میزان تولید دالی شکر در سال ۱۴۰۰ در حدود ۱،۶۱ میلیون تن برآورد شده است. در سال های ۱۳۹۰ تا ۱۳۹۶ میزان تولیدات شکر روندی صعودی داشته اند، اما در سال ۱۳۹۷ به دلیل وقوع خشکسالی و به تبع آن کاهش حجم تولید نیشکر، میزان تولید کم شده و در سال ۱۳۹۸ نیز با وقوع سیل و از بین رفتن بخش قابل توجهی از محصولات زراعی خصوصاً چغندر قند، حجم تولید به شدت کاهش داشته است.

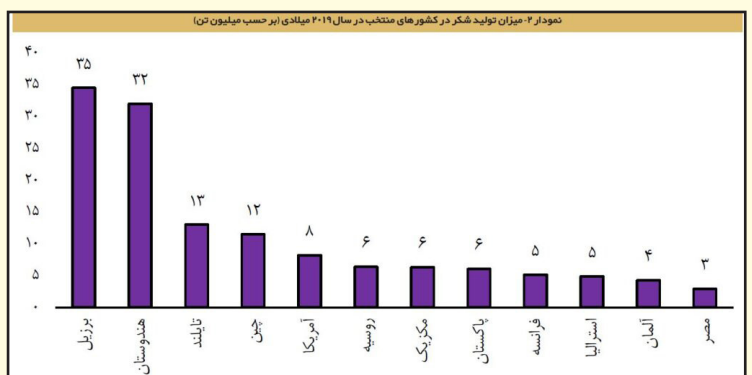

میزان تولید و مصرف شکر جهانی در حدود ۱۸۸ میلیون تن و مقدار ذخایر نگهداری شده سالانه در حدود ۷۵ میلیون تن است. در نمودار ۱ روند تغییرات میزان تولید، مصرف و همچنین ذخایر شکر در جهان نشان داده شده است.

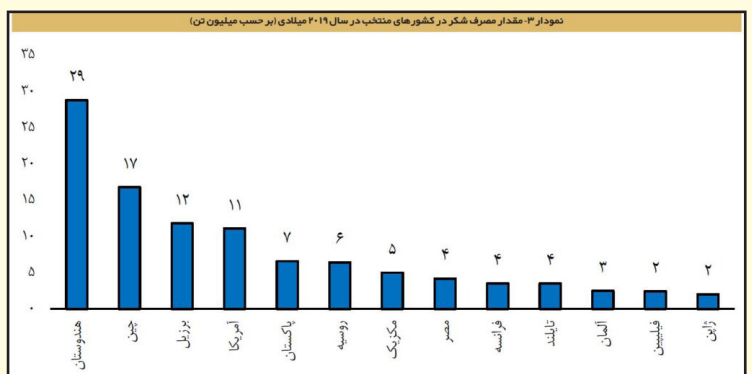

نگاهی به وضعیت تولید و مصرف شکر در کشورهای منتخب جهان

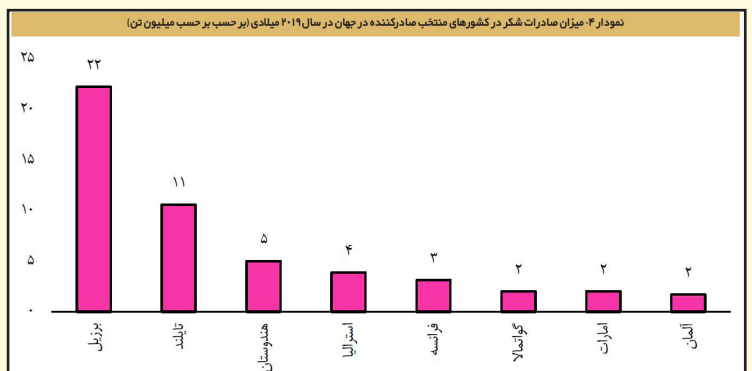
شکر در ۱۲۰ کشور جهان تولید می شود و همانطور که پیش تر ذکر شد ۸۰ درصد از تولید جهانی شکر، بر پایه نیشکر است. برزیل و هند پیشگامان تولید در صنعت قند و شکر جهان هستند. آمار مربوط به میزان تولید کشورهای پیشروی صنعت در نمودار ۲ نشان داده شده است.

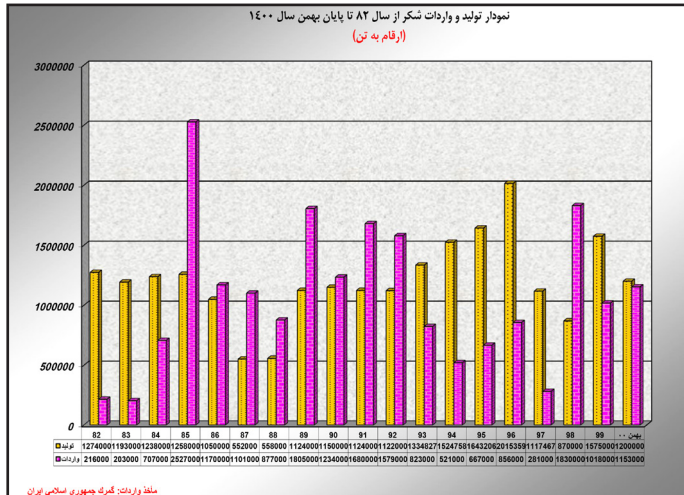

سرانه مصرف جهانی شکر در حدود ۵/۲۴ کیلوگرم گزارش شده است. سرانه مصرف ایران در حدود ۳۰ کیلوگرم و میزان مطلوب مصرف این ماده ۱۵ کیلوگرم است. با توجه به جمعیت بالای هند، این کشور بیشترین حجم مصرف شکر را به خود اختصاص داده و پس از آن، کشور چین در جایگاه دوم قرار دارد. در نمودار ۳ میزان مصرف کشورهای منتخب در سال ۲۰۱۹ نشان داده شده است.

در تجارت جهانی شکر، برزیل جایگاه بزرگترین کشور صادرکننده را به خود اختصاص داده است و چین نیز در واردات شکر رتبه اول را دارد. در نمودار ۴ برترین صادرکنندگان و در نمودار ۵ برترین واردکنندگان شکر در جهان را در سال ۲۰۱۹ مشاهده می کنید.

هشدار در باره واردات شکر

آمارهای ارائه شده در این صفحه نشان می دهد پس از چند سال که با افزایش تولید داخلی شکر، واردات این محصول روندی کاهنده را تجربه و در سال های ۱۳۹۳ تا ۱۳۹۷ به زیر یک میلیون تن رسید و حتی در ۱۳۹۷ موفق به ثبت کمترین رقم واردات شدیم اما در سه سال بعدی یعنی سال های ۱۳۹۸ تا ۱۴۰۰ واردات شکر دوباره به بالای یک میلیون تن رسیده است. نکته قابل اعتنای دیگر در همین جدول ها تغییر نسبت واردات دولتی به واردات کل است. در این سال های تازه سپری شده که نرخ تبدیل دلار به ریال افزایش یافت و به ویژه پس از اینکه دلار ۴۲۰۰ تومانی از واردات شکر حذف شد و نیز قیمت گذاری دستوری نیز بسطاطش برچیده شد، فعالیت بخش خصوصی در بازار واردات شکر کاهش چشمگیری را تجربه کرد. ارقام رسمی نشان می دهند در سال ۱۴۰۰ که ارز ارزان دیگر وجود خارجی نداشت، واردات دولت ۴ برابر واردات بخش خصوصی شده است. به نظر می رسد بخشی از واردات شکر از سوی بخش خصوصی در سال های قبل از حذف دلار ترجیحی ثبت سفارش شده است. با توجه به احتمال گشایش در تنگنای ارزی در سال ۱۴۰۱ برخی کارشناسان پیش بینی می کنند واردات شکر می تواند با دست و دلبازی بیشتری از سوی دولت انجام شود و باید از همین الان به این فکر بود که واردات شکر تولید داخل را با آسیب جدی روبه رو نکند. مصرف کنندگان عمده شکر در بخش های پستین می توانند با انجمن مدیران راه را برای واردات شکر با راهبرد توسعه صادرات کالاهای بلافاصله پس از شکر هموار و شرایط را برای تولید داخلی نامساعد کنند. قیمت گذاری دستوری نیز می تواند انگیزه تولید داخلی را کاهش دهد. دقت در آمارهای تولید چغندر و نیشکر و نیز با توجه به اینکه شهروندان ایرانی به طور طبیعی شکر کمتری به شکل سنتی مصرف می کنند می توان نسبت تولید داخلی به کل مصرف را بالا برد و دلارهای گرانبهای کشور را به جای واردات شکر به کالاهای حیاتی اختصاص داد.

واردات شکر خام بصورت ماهیانه از سال ۱۳۸۵ تا سال ۱۴۰۰ (ارقام هزار تن)

ردیف	سال	فروردین	اردیبهشت	خرداد	تیر	مرداد	شهریور	مهر	آبان	آذر	دی	بهمن	اسفند	جمع
۱	۱۳۸۵	۱۵۴	۹۴	۱۱۱	۲۰۵	۱۸۷	۱۹۲	۱۸۷	۲۲۳	۱۹۴	۲۹۸	۲۴۰	۲۷۶	۲۴۸۱
	جمع هر ماه + ماه های قبل	۱۵۴	۲۴۸	۳۵۹	۵۶۴	۷۵۱	۹۴۳	۱۱۳۰	۱۳۵۰	۱۶۶۸	۱۹۶۵	۲۲۰۵	۲۴۸۱	۲۴۸۱
۲	۱۳۸۶	۲۳۶	۲۲۸	۱۱۲	۵۴	۱۱۱	۱۳۳	۶۱	۵۵	۶۵	۲۷	۵۰	۳۸	۱۱۷۰
	جمع هر ماه + ماه های قبل	۲۳۶	۴۶۴	۵۷۶	۶۳۰	۷۴۱	۸۷۴	۹۳۵	۹۹۰	۱۰۵۵	۱۰۸۲	۱۱۳۲	۱۱۷۰	۱۱۷۰
۳	۱۳۸۷	۲۸	۲۹	۸۸	۸۹	۱۴۹	۱۷۳	۲۴	۶۸	۶۵	۱۲۶	۱۶۹	۹۳	۱۱۰۱
	جمع هر ماه + ماه های قبل	۲۸	۵۷	۱۴۵	۲۳۴	۳۸۳	۵۵۶	۵۸۰	۶۴۸	۷۱۳	۸۳۹	۱۰۰۸	۱۱۰۱	۱۱۰۱
۴	۱۳۸۸	۱۱۹	۱۰۸	۵۷	۶۴	۴۲	۳۳	۹۴	۴۶	۴۵	۷۴	۱۲۲	۷۳	۸۷۷
	جمع هر ماه + ماه های قبل	۱۱۹	۲۲۷	۲۸۴	۳۴۸	۳۹۰	۴۲۳	۵۱۷	۵۶۳	۶۰۸	۶۸۲	۸۰۴	۸۷۷	۸۷۷
۵	۱۳۸۹	۶۹	۱۰۷	۱۳۲	۲۳۴	۳۱۲	۳۳۰	۱۶۱	۱۱۲	۸۰	۶۳	۷۳	۱۳۲	۱۸۰۵
	جمع هر ماه + ماه های قبل	۶۹	۱۷۶	۳۰۸	۵۴۲	۸۵۴	۱۱۸۴	۱۳۴۵	۱۴۵۷	۱۵۳۷	۱۶۰۰	۱۶۷۳	۱۸۰۵	۱۸۰۵
۶	۱۳۹۰	۰	۲۴	۱۲	۶۸	۳۰۱	۳۸۴	۳۱	۱۸	۱۷	۱۸۱	۱۴۲	۵۶	۱۲۳۴
	جمع هر ماه + ماه های قبل	۰	۲۴	۳۶	۱۰۴	۴۰۵	۷۸۹	۸۲۰	۸۳۸	۸۵۵	۱۰۳۶	۱۱۷۸	۱۲۳۴	۱۲۳۴
۷	۱۳۹۱	۵۰	۶۹	۱۲۱	۵۵	۱۵۴	۱۹۶	۱۹۰	۳۷	۲۲۸	۱۵۱	۳۰۷	۱۲۳	۱۶۸۱
	جمع هر ماه + ماه های قبل	۵۰	۱۱۹	۲۴۰	۲۹۵	۴۴۹	۶۴۵	۸۳۵	۸۷۲	۱۱۰۰	۱۲۵۱	۱۵۵۸	۱۶۸۱	۱۶۸۱
۸	۱۳۹۲	۸۸	۱۵	۸۸	۱۱۴	۶۱	۱۵۹	۲۰۷	۱۱۵	۱۴۶	۱۳۴	۲۲۵	۲۲۷	۱۵۷۹
	جمع هر ماه + ماه های قبل	۸۸	۱۰۳	۱۹۱	۳۰۵	۳۶۶	۵۲۵	۷۳۲	۸۴۷	۹۹۳	۱۱۲۷	۱۳۵۲	۱۵۷۹	۱۵۷۹
۹	۱۳۹۳	۱۶۵	۱۳۷	۲۱۱	۵۷	۴۰	۶۷	۴۷	۱۹	۸۰	۸۲۳	۸۲۳	۸۲۳	۸۲۳
	جمع هر ماه + ماه های قبل	۱۶۵	۳۰۲	۵۱۳	۹۲	۱۲	۷۰	۱۰۷	۱۷۵	۲۵۵	۳۳۷	۴۲۰	۸۲۳	۸۲۳
۱۰	۱۳۹۴	۰	۵۵	۱۱۸	۹۲	۱۲	۷۰	۱۰۷	۱۷۵	۱۰۵	۲	۵	۲۴	۵۲۱
	جمع هر ماه + ماه های قبل	۰	۵۵	۱۷۳	۱۸۵	۲۴	۸۰	۱۱۷	۳۵۰	۲۶۰	۲۶۲	۲۶۷	۵۲۱	۵۲۱
۱۱	۱۳۹۵	۰	۰	۰	۲۵	۲۲۱	۱۷۰	۷۶	۵۰	۶۶	۶۸	۰	۱۶	۶۶۷
	جمع هر ماه + ماه های قبل	۰	۰	۰	۲۵	۴۹۱	۳۴۰	۱۴۲	۱۰۰	۱۲۶	۱۳۴	۶۸	۶۶۷	۶۶۷
۱۲	۱۳۹۶	۰	۱۹۵	۲۲۹	۱۲۹	۱۳۸	۱۶	۰	۵۵	۰	۱۴	۰	۸۰	۸۵۶
	جمع هر ماه + ماه های قبل	۰	۱۹۵	۴۲۴	۵۵۳	۶۹۱	۷۰۷	۷۰۷	۱۲۵	۱۲۵	۱۳۹	۱۳۹	۸۵۶	۸۵۶
۱۳	۱۳۹۷	۰	۳۸	۴۹	۱	۰	۰	۰	۰	۶۶	۰	۶۶	۶۱	۲۸۱
	جمع هر ماه + ماه های قبل	۰	۳۸	۸۷	۸۸	۸۸	۸۸	۸۸	۸۸	۱۵۴	۶۶	۶۶	۲۸۱	۲۸۱
۱۴	۱۳۹۸	۸۲	۲۱۳	۲۸۰	۲۲۰	۸۰	۱۴۳	۲۱۰	۹۸	۱۵۰	۱۷۱	۱۰۵	۷۸	۱۸۳۰
	جمع هر ماه + ماه های قبل	۸۲	۴۹۵	۷۷۵	۴۹۵	۱۲۰	۲۶۳	۳۷۰	۲۶۳	۴۱۳	۴۸۴	۱۷۵۲	۱۸۳۰	۱۸۳۰
۱۵	۱۳۹۹	۹۷	۱۳۱	۲۰۱	۱۱۲	۲	۱۷۳	۱۴۲	۶۳	۶۳	۱۷	۱۶	۰	۱۰۱۸
	جمع هر ماه + ماه های قبل	۹۷	۲۶۲	۴۶۳	۵۷۵	۱۴۲	۳۲۵	۴۶۷	۱۲۶	۱۲۶	۳۴	۳۰	۱۰۱۸	۱۰۱۸
۱۶	۱۴۰۰	۱۳	۲۷۹	۹۵	۱۳۵	۰	۲۴۴	۱۲۳	۲	۱۴۹	۳۹	۷۴	۱۱۵۳	۱۱۵۳
	جمع هر ماه + ماه های قبل	۱۳	۲۹۲	۳۸۷	۵۲۲	۱۲۳	۵۶۹	۵۹۱	۱۲۸	۱۶۳	۱۷۳	۱۴۷	۱۱۵۳	۱۱۵۳

619

آمار واردات شکر از سال ۱۳۸۰ تا پایان بهمن ماه سال ۱۴۰۰ به تفکیک واردات دولتی و خصوصی (ارقام به هزار تن)

سال	واردات بخش دولتی	واردات بخش خصوصی	جمع واردات
۱۳۸۰	۹۳۷	-	۹۳۷
۱۳۸۱	۸۲۰	-	۸۲۰
۱۳۸۲	۱۶۰	۵۶	۲۱۶
۱۳۸۳	۱۶۱	۴۲	۲۰۳
۱۳۸۴	۱۶۷	۸۰	۲۴۷
۱۳۸۵	۱۰۴۲	۱۴۸۵	۲۵۲۷
۱۳۸۶	۳۰۸	۹۲۳	۱۲۳۱
۱۳۸۷	-	۱۱۰۱	۱۱۰۱
۱۳۸۸	-	۸۷۷	۸۷۷
۱۳۸۹	-	۱۸۰۵	۱۸۰۵
۱۳۹۰	-	۱۳۲۴	۱۳۲۴
۱۳۹۱	-	۱۱۷۰	۱۱۷۰
۱۳۹۲	۵۸۷	۹۹۲	۱۵۷۹
۱۳۹۳	۳۶۱	۵۳۳	۸۹۴
۱۳۹۴	۱۵۷	۳۱۴	۴۷۱
۱۳۹۵	۳۰۹	۳۵۸	۶۶۷
۱۳۹۶	۱۲۸	۷۱۸	۸۴۶
۱۳۹۷	۱۶۵	۸۶	۲۵۱
۱۳۹۸	۱۱۷۵	۶۵۰	۱۸۲۵
۱۳۹۹	۳۳۸	۶۵۰	۹۸۸
۱۴۰۰	۹۲۳	۲۱۰	۱۱۳۳

واردات شکر از سال ۸۴ تا پایان بهمن سال ۱۴۰۰ به تفکیک خام و سفید

سال	سفید(هزارتن)	بها(دلار)	خام(هزارتن)	بها(دلار)	جمع واردات(هزارتن)	بها جمع واردات(دلار)
۱۳۸۴	۷۸	۲۰,۱۲۴,۰۰۰	۶۲۹	۱۷۷,۲۵۶,۰۰۰	۷۰۷	۱۹۷,۳۸۰,۰۰۰
۱۳۸۵	۶۳۷	۲۹۱,۳۷۱,۹۱۰	۱,۸۹۰	۲۲۶,۱۸۲,۵۵۹	۳,۵۲۷	۵۱۷,۴۵۴,۴۶۹
۱۳۸۶	۳۴۸	۱۳۳,۳۰۹,۳۴۴	۸۲۲	۲۲۴,۴۶۱,۳۶۷	۱,۱۷۰	۴۰۷,۷۷۰,۷۱۰
۱۳۸۷	۱۰۳	۳۷,۱۱۳,۳۲۲	۹۹۸	۲۸۸,۰۰۰,۱۲	۱,۱۰۱	۳۲۵,۰۱۳,۳۴۵
۱۳۸۸	۲۷	۸,۸۱۹,۹۰۶	۸۵۰	۳۱۵,۸۲۶,۱۱۴	۸۷۷	۳۲۴,۶۴۶,۰۲۰
۱۳۸۹	-	-	۱,۸۰۵	۷۰۴,۵۲۰,۴۰۷	۱,۸۰۵	۷۰۴,۵۲۰,۴۰۷
۱۳۹۰	۶	۳,۷۹۹,۵۱۰	۱,۳۲۸	۷۵۲,۱۰۵,۳۳۴	۱,۳۳۴	۷۵۵,۹۰۴,۸۴۴
۱۳۹۱	-	-	۱,۶۸۰	۱,۰۷۲,۴۱۳,۶۰۸	۱,۶۸۰	۱,۰۷۲,۴۱۳,۶۰۸
۱۳۹۲	-	-	۱,۵۷۹	۸۲۲,۱۸۷,۹۵۸	۱,۵۷۹	۸۲۲,۱۸۷,۹۵۸
۱۳۹۳	-	-	۸۲۳	۳۷۷,۴۰۰,۴۴۰	۸۲۳	۳۷۷,۴۰۰,۴۴۰
۱۳۹۴	۴۹	۳,۰۴۷,۰۰۳	۴۷۲	۱۵۱,۳۵۵,۳۲۴	۵۲۱	۱۷۱,۸۳۷,۵۲۷
۱۳۹۵	-	-	۶۶۷	-	۶۶۷	۳۲۰,۱۳۴,۹۷۸
۱۳۹۶	-	-	۸۵۶	۴۱۴,۷۴۲,۶۳۷	۸۵۶	۴۱۴,۷۴۲,۶۳۷
۱۳۹۷	-	-	۲۸۱	۱,۰۲,۶۵۴,۳۰۵	۲۸۱	۱,۰۲,۶۵۴,۳۰۵
۱۳۹۸	-	-	۱,۸۳۰	۶۴۲,۳۴۶,۳۳۷	۱,۸۳۰	۶۴۲,۳۴۶,۳۳۷
۱۳۹۹	-	-	۱,۰۱۸	۳۷۰,۶۶۰,۰۰۰	۱,۰۱۸	۳۷۰,۶۶۰,۰۰۰
۱۴۰۰	-	-	۱,۱۵۳	۵۱۹,۱۰۰,۰۰۰	۱,۱۵۳	۵۱۹,۱۰۰,۰۰۰
جمع	۱,۳۴۸	۵۱۵,۰۱۷,۰۰۵	۱۸,۵۸۱	۷,۷۲۱,۰۸۵,۵۰۳	۱۹,۹۲۹	۸,۵۵۶,۲۳۷,۴۸۵

مأخذ: همکار جمهوری اسلامی ایران

مأخذ: همکار جمهوری اسلامی ایران

ماهانماه شکر

انجمن صنعتی کارخانه های قند و شکر ایران

زیر نظر شورای نویسندگان
صفحه آرا: علی صائمی
حروفچین: حمیدرضا خدابخش
تلفن و نمابر:
۸۸۹۶۹۰۵۵-۸۸۹۶۹۰۳
نشانی: تهران - میدان دکتر فاطمی
خیابان شهید گمنام - شماره ۱۴